

Original article

Examination of the Causal Model of Environmental Adjustment of Adolescents Based on Family Conflicts Mediated by Parent-Child Relationships

Somayyeh Ghadimi^{*1}, Ali Delavar², Esfandiar Azad Marzabadi³, Mehdi Zare Bahramabadi⁴

1. Department of Counseling, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. Department of Educational Measurement, Faculty of Psychology and Education, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

3. Behavioral Sciences Research Center, Life Style Institute, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

4. Department of Counselling, Faculty of Psychology and Education Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

* **Corresponding author.** Tel: +984533261699, Fax: +984533261699, E-mail: somayyeh.ghadimi@iau.ir

Article info

Article history:

Received: Jan 24, 2025

Accepted: Oct 4, 2025

Keywords:

Environmental Adjustment
Family Conflicts
Parent-child Relationships
Adolescents

ABSTRACT

Background: Adolescence is a crucial period for the development of knowledge and skills, learning how to manage emotions and relationships, and acquiring attitudes and abilities for adulthood. Among the issues and challenges faced by adolescents, the matter of adaptation holds particular significance. Therefore, this study aimed to predict adolescents' Environmental Adjustment based on family conflicts mediated by parent-child relationships in Tehran.

Methods: This research is applied in nature and is a descriptive-correlational study. The statistical population included all second-cycle high school students in Tehran during the academic year of 2021-2022. A total of 312 students were selected using cluster sampling. To collect data, questionnaires including the Family Environment Scale (FES) by Moos & Moos, the Parent-Adolescent Conflict Scale by Asadi Younesi et al., and the Parent-Child Relationship Scale by Fine, Moreland, and Shuyler were utilized. The collected data were analyzed using the Pearson correlation coefficient with SPSS-24 software and structural equation modeling (SEM) with Lisrel 8.8 software.

Results: The findings indicated a negative relationship between family conflicts and adolescents' Environmental Adjustment, while there was a positive and significant relationship between parent-child relationships and Environmental Adjustment. Additionally, parent-child relationships played a mediating role between family conflicts and adolescents' Environmental Adjustment.

Conclusion: Reducing family conflicts and fostering effective communication between parents and children can improve students' environmental adaptation in educational and social settings. It is recommended that educational and counseling institutions enhance students' environmental adaptation by providing parent training programs in conflict management skills and positive parenting.

How to cite this article: Ghadimi S, Delavar A, Azad Marzabadi E, Zare Bahramabadi M. Examination of the Causal Model of Environmental Adjustment of Adolescents Based on Family Conflicts Mediated by Parent-Child Relationships. J Ardabil Univ Med Sci. 2025;25(2):164-180.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.

Extended Abstract

Background: Adolescence is a critical stage of human development characterized by profound physical, cognitive, emotional, and social changes, during which individuals prepare to adapt to their environment and assume effective roles in society. Environmental adaptation is considered one of the key indicators of mental health during this period, and deficiencies in this area can lead to emotional and social problems. Among the various factors influencing adolescents' adjustment, the family and its internal dynamics play a fundamental role. Dysfunctional parental relationships, such as marital conflicts, lack of affection, and insufficient emotional support, can undermine adolescents' sense of security and reduce their ability to regulate emotions and maintain interpersonal relationships. In contrast, close parent-child relationships and a calm family atmosphere can foster social and emotional adjustment. Previous studies have shown that family conflicts are negatively associated with adolescents' adjustment, while positive parent-child relationships are positively associated with it. However, the precise mechanisms underlying the influence of these variables on adolescents' adaptation remain unclear. Therefore, examining the role of family conflicts and parent-child relationships in shaping adolescents' environmental adjustment can provide deeper insight into the factors affecting mental health and contribute to the design of family-based interventions.

Methods: The present study employed a descriptive-correlational survey design with an applied objective. The statistical population included all male and female adolescents studying in upper secondary schools in Tehran during the 2021–2022 academic year. According to the recommended criteria for structural equation modeling (SEM) studies, the minimum sample size was set at 200 participants. In this study, using a multistage cluster sampling method, one educational district of Tehran was randomly selected, and six schools (three for boys and three for girls) were chosen from that district. From each school, three classes were randomly selected, and 18 students from each class participated in the study, resulting in a total of 324

participants. After screening the questionnaires and excluding incomplete responses, data from 312 students were analyzed. Data were collected using three valid and reliable instruments. The Family Environment Scale (Moos & Moos, 1981) was used to assess environmental adaptation. This scale consists of 90 items with true–false responses. The Parent–Adolescent Conflict Questionnaire developed by Asadi Younesi et al. (2011) was used to measure the level and intensity of conflict between parents and adolescents on a five-point Likert scale. In addition, the Parent–Child Relationship Scale (Fine et al., 1983) was employed to evaluate three dimensions of parent–child interactions, including reasoning, verbal aggression, and physical aggression, on a seven-point Likert scale. Cronbach's alpha coefficients for the instruments in the present study ranged from 0.82 to 0.90, indicating satisfactory reliability. All participants took part in the study voluntarily, with full awareness of its purpose and informed consent. The principle of confidentiality was strictly observed. Data were analyzed using SPSS version 27 and LISREL version 8.8. Pearson correlation coefficients were calculated to examine the relationships among the variables, and structural equation modeling (SEM) was applied to test the proposed causal model of environmental adaptation based on family conflicts and the mediating role of parent–child relationships.

Results: A total of 312 students participated in the study, with a mean age of 17.05 years ($SD = 0.82$) and an age range of 16 to 18 years. To examine the relationship between family conflicts and environmental adaptation with the mediating role of parent–child relationships, the structural equation modeling (SEM) method was employed. According to the model fit indices, the Comparative Fit Index (CFI) was 0.91, the Normed Fit Index (NFI) was 0.91, and the Goodness of Fit Index (GFI) was 0.85. The chi-square to degrees of freedom ratio (χ^2/df) was 2.15, and the Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) was 0.071. Based on these indices, the proposed model demonstrated an acceptable and statistically significant fit to the data.

Table 1. Direct and Indirect Effects among Research Variables

Table 1: Direct and Indirect Effects among Research Variables							
Direct Effects			Standardized Coefficient	T-Value	Standard Error	Significance	
Conflict Frequency	→	Environmental Adjustment	-0.21	-3.35	0.098	P<0.001	
Conflict Frequency	→	Parent–Adolescent Conflict	0.27	4.18	0.031	P<0.001	
Conflict Frequency	→	Parent–Adolescent Intimacy	-0.06	-1.27	0.239	P>0.001	
Conflict Frequency	→	Parent–Adolescent Dependence	-0.12	-2.11	0.073	P<0.001	
Conflict Intensity	→	Environmental Adjustment	-0.24	-3.72	0.027	P<0.001	
Conflict Intensity	→	Parent–Adolescent Conflict	0.29	4.45	0.027	P<0.001	
Conflict Intensity	→	Parent–Adolescent Intimacy	-0.26	-4.04	0.034	P<0.001	
Conflict Intensity	→	Parent–Adolescent Dependence	-0.32	-4.87	0.022	P<0.001	
Parent–Adolescent Conflict	→	Environmental Adjustment	-0.14	-2.42	0.053	P<0.001	
Parent–Adolescent Intimacy	→	Environmental Adjustment	0.13	2.35	0.061	P<0.001	
Parent–Adolescent Dependence	→	Environmental Adjustment	0.22	3.58	0.035	P<0.001	
Indirect Effects				T-Sobel	Standard Path Coefficient	VAF Statistics	Significance
Conflict Frequency	→	Parent–Adolescent Conflict	→	3.343	0.038	0.153	Significant
		Parent–Adolescent Intimacy	Environmental Adjustment	-0.356	-	-	P<0.001
		Parent–Adolescent Dependence		2.211	0.017	0.112	P<0.001
Conflict Intensity	→	Parent–Adolescent Conflict	→	3.731	0.041	0.145	P<0.001
		Parent–Adolescent Intimacy	Environmental Adjustment	2.803	0.034	0.123	
		Parent–Adolescent Dependence		6.729	0.070	0.227	

According to Table 1, the direct effects of the frequency of conflict, intensity of conflict, and parent-child relationships on environmental adaptation were significant at the 99% confidence level. To examine the indirect effects of conflict frequency and conflict intensity on environmental adaptation through the mediating role of parent-child relationships, the Sobel test was employed, and the magnitude

of the indirect effect was determined using the Variance Accounted For (VAF) statistic. The results indicated that the indirect effect of family conflicts on environmental adaptation was significant. Thus, family conflicts influence environmental adaptation not only directly but also indirectly through parent-child relationships. Based on the VAF values, 15.3% of the effect of conflict frequency and 14.5% of

the effect of conflict intensity on environmental adaptation can be explained through conflict between parents and adolescents. Additionally, 12.3% of the effect of conflict intensity on environmental adaptation is mediated through parent-child closeness, and 11.2% of the effect of conflict frequency and 22.7% of the effect of conflict intensity on environmental adaptation can be explained through parent-child dependency.

Conclusion: The present study examined a causal model of environmental adaptation, focusing on family conflicts and the mediating role of parent-child relationships. The results indicated that family conflicts have a significant negative effect on adolescents' environmental adaptation, which is consistent with previous studies. Conflicts between parents generate stress, emotional insecurity, and inefficiencies in adolescents' behavioral patterns, reducing their ability to regulate emotions and adapt to social environments. Conversely, close and positive parent-child relationships exert a

reinforcing and adaptive effect on adolescents' behavior and adjustment. Adolescents raised in warm and supportive environments demonstrate better social and emotional skills, enabling them to adapt more effectively to environmental and social conditions. The findings also revealed that parent-child relationships play a significant mediating role in the impact of family conflicts on adolescents' adjustment, such that positive parent-child interactions can mitigate the negative effects of family conflicts. This study highlights the importance of reducing family conflicts and enhancing the quality of parent-child interactions to improve adolescents' psychosocial adjustment. The main limitation of this study is its focus solely on the adolescent population, which limits the generalizability of the findings to other age groups. It is recommended that future research also examine behavioral disorders in both parents and adolescents.

بررسی مدل علی سازگاری محیطی نوجوانان براساس تعارضات خانوادگی با میانجی گری روابط والد- فرزند

سمیه قدیمی^{۱*}، علی دلاور^۲، اسفندیار آزاد مرزآبادی^۳، مهدی زارع بهرام آبادی^۴

۱. گروه مشاوره، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. گروه سنجش و اندازه گیری، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۳. مرکز تحقیقات علوم رفتاری، پژوهشکده سبک زندگی، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران

۴. گروه مشاوره، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران

* نویسنده مسئول. تلفن: ۰۴۵۳۳۲۶۱۶۹۹ فاکس: ۰۴۵۳۳۲۶۱۶۹۹ پست الکترونیک: somayyeh.ghadimi@iau.ir

چکیده

زمینه و هدف: نوجوانی دوره مهمی در رشد دانش و مهارت‌ها، یادگیری نحوه مدیریت هیجان‌ها و روابط و کسب نگرش‌ها و توانایی‌ها برای بزرگسالی است. در میان مسائل و مشکلات نوجوانان مسئله سازگاری در بین این قشر از ویژگی و اهمیت خاصی برخوردار است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی سازگاری محیطی نوجوانان براساس تعارضات خانوادگی با میانجی گری روابط والد- فرزند در نوجوانان در شهر تهران انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و براساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه‌ی آماری مورد مطالعه در این پژوهش کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوره دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود. ۳۱۲ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه‌های مقیاس محیط خانواده، تعارض والدین- نوجوانان و رابطه والد-فرزند استفاده گردید. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون با کمک نرم افزار SPSS-24 و با استفاده از معادلات ساختاری (SEM) به وسیله نرم‌افزار Lisrel 8.8 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که بین تعارضات خانوادگی و سازگاری محیطی نوجوانان ارتباط منفی و بین روابط والد-فرزند و سازگاری محیطی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و روابط والد-فرزند نقش میانجی بین تعارضات خانوادگی و سازگاری محیطی نوجوانان داشت.

نتیجه گیری: کاهش تعارضات خانوادگی و ارتباط مؤثر بین والدین و فرزندان می‌تواند سازگاری محیطی دانش‌آموزان را در محیط‌های آموزشی و اجتماعی بهبود بخشد. پیشنهاد می‌شود نهادهای آموزشی و مشاوره‌ای، با آموزش مهارت‌های مدیریت تعارض و والدگری مثبت برای والدین، سازگاری محیطی دانش‌آموزان افزایش دهند.

واژه های کلیدی: سازگاری محیطی، تعارضات خانوادگی، روابط والد- فرزند، نوجوانان

دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۵ پذیرش: ۱۴۰۴/۷/۱۲

مقدمه

نوجوانی دوره مهمی در رشد دانش و مهارت‌ها، یادگیری نحوه مدیریت هیجان‌ها و روابط و کسب نگرش‌ها و توانایی‌ها برای بزرگسالی است [۱]. در میان مسائل و مشکلات نوجوانان مسئله سازگاری^۱ در بین این قشر از ویژگی و اهمیت خاصی برخوردار است؛ چراکه از طرفی نوجوان با بحران ورود به دنیای بزرگسالان باید مواجه شود و از طرف دیگر، نوجوان در این سن از جنبه‌های مختلف جسمانی، عاطفی، اجتماعی و ارزشی دستخوش دگرگونی‌های عمیق شخصیتی می‌شود. در نتیجه گذار درست از این بحران است که فرد به سازگاری محیطی^۲ و عاطفی می‌رسد و شخصیتی رشد یافته و سالم در او شکل می‌گیرد [۲]. سازگاری محیطی در نوجوانان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نشانه‌های سلامت روانی از مباحثی است که در دهه‌های اخیر توجه بسیاری از روان‌شناسان و جامعه‌شناسان را به خود جلب کرده است. تأخیر در رشد و دستیابی به سازگاری محیطی به دنبال خود مشکلات جدی در روابط بین‌فردی در نوجوانان و چالش‌های اجتماعی برای آنان پدید می‌آورد [۳]. در این نوع سازگاری، باید هم به شخص و هم محیط و دوستان وی توجه کرد تا درک بهتری از آن به دست آید [۴].

عوامل زیادی در دستیابی به سازگاری محیطی و مدیریت هیجانات مؤثرند که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، خانواده و تعامل میان اعضای آن است [۵]. خانواده مؤثرترین عامل محیطی در رشد و تحول شناختی و اجتماعی فرزندان است و بسیاری از مشکلات کودکان و نوجوانان از خانواده آن‌ها ناشی می‌شود [۶]. وجود ادراکی مبنی بر فقدان محبت، تعارض^۳ و خصومت بین والدین نقش بسیار مهمی بر سلامت روانی و رفتاری فرزندان دارد [۷]. تعارضات خانوادگی^۴ به‌صورت

اختلافات بین همسران ظاهر می‌شود که منعکس‌کننده مشغله‌های مختلف آن‌ها است. درمانگران تعارضات زناشویی را بحث بر سر کسب قدرت و منابع و حذف امتیازات تحت کنترل طرف دیگر می‌دانند [۸]. تعارض امنیت کل سیستم خانواده را به خطر می‌اندازد. همچنین، انرژی مورد استفاده برای بازیابی ایمنی عاطفی و منابع فیزیکی لازم برای ادامه نیازهای تحول آفرین را محدود می‌کند [۹]. والدینی که اغلب با همسر خود دچار تعارض می‌شوند، احتمالاً متعاقباً با فرزندان خود تعارض را تجربه می‌کنند، درمقابل، رابطه خوب بین والدین به کاهش تعارضات بین والدین و فرزندان کمک می‌کند [۱۰]. یافته‌ها نشان داد که تعارضات شدید والدین اثر منفی بر سازگاری اجتماعی نوجوانان دارد و درمقابل، محیط خانوادگی صمیمی و کم‌تعارض، سازگاری نوجوانان را بهبود می‌بخشد [۱۱، ۱۲]. یافته مستروسدوروس^۵ و همکاران، بیان‌گر نقش تعارض بین والدین بر سازگاری اجتماعی و هیجانی نوجوانان بود [۱۳]. از سویی، یافته وان‌دیک^۶ و همکاران نشان‌دهنده همبستگی بین تعارض بین والدین و سازگاری کودک بود [۱۴] و یافته یومنا^۷ نشان داد که طلاق والدین برای فرزندان مشکل‌ساز است و این وضعیت می‌تواند رشد ذهنی فرزند و سازگاری او با محیط را تحت تأثیر قرار دهد [۱۵].

از سویی، رشد استقلال در دوره نوجوانی با افزایش فاصله هیجانی، تغییر در برداشت از تصویر والدین همراه است که به مرور نوجوان فردیت خود را در رابطه با والدین خویش کسب می‌کند. درواقع، رفتار والد-فرزند^۸ ازجمله عوامل تأثیرگذار بر سازگاری و سلامت روان نوجوانان است [۱۶]. منظور از رابطه والد-فرزند این است که والدین انتظارات، احساسات و نگرش‌های خویش را نسبت به فرزند مطرح

^۵ Mastrotheodoros^۶ Van Dijk^۷ Yumenah^۸ Parent-child^۱ Adjustment^۲ Environmental Adjustment^۳ Conflict^۴ Family Conflict

روش کار

پژوهش حاضر براساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی-پیمایشی از نوع همبستگی و از نظر هدف، کاربردی می‌باشد. جامعه‌ی آماری پژوهش را کلیه‌ی نوجوانان پسر و دختر مشغول به تحصیل در مقطع دوم متوسطه شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ تشکیل دادند. طبق نظر محققان حداقل حجم نمونه برای مطالعات مدل‌یابی معادلات ساختاری ۲۰۰ نفر می‌باشد [۲۲]. بنابراین حجم نمونه ۲۰۰ نفر نتایج قابل قبولی را به همراه دارد. در پژوهش حاضر از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده گردید. بدین صورت که از بین نواحی مختلف آموزشی شهر تهران به تصادف یک ناحیه را انتخاب نموده و سپس از بین مدارس مقطع دوم متوسطه دخترانه و پسرانه این ناحیه به تصادف ۶ مدرسه، سپس از هر مدرسه ۳ کلاس و از هر کلاس ۱۸ نفر در مجموع ۳۲۴ نفر انتخاب گردید. به دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش توضیحات لازم در مورد اهداف پژوهش، رضایت خاطر از محرمانه بودن تمامی اطلاعات و اختیار کامل به منظور خارج شدن از روند پژوهش در هر مرحله‌ای از پژوهش توسط آن‌ها ارائه گردید. تعداد ۳۲۴ نفر از دانش‌آموزان بر اساس ملاک‌های ورود (حضور در دوره متوسطه دوم، سن ۱۶ تا ۱۹ سال) و خروج (ناقص بودن پرسشنامه و عدم تمایل به همکاری) در پژوهش شرکت کردند. در نهایت پس از بررسی پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده اطلاعات ۳۱۲ نفر مورد تحلیل قرار گرفت. ابزارهایی که در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفتند، عبارت بودند از:

مقیاس محیط خانواده^۱

برای اندازه‌گیری متغیر سازگاری محیطی از مقیاس محیط خانواده موس و موس^۲، که در سال ۱۹۸۱ تدوین شده است، استفاده شد. این مقیاس از ۹۰

می‌نمایند و به‌صورت متقابل احساسات و انتظارات فرزند و نیازهای او را درک نموده و توجه می‌کنند [۱۷]. فقدان محبت و ارتباط والدین و سطح پایین حمایت و دلبستگی والدین باعث ناراحتی روانی اجتماعی شده که منجر به پرخاشگری فیزیکی و رفتارهای خشونت‌آمیز می‌شود [۱۸]. هاشمی و همکاران نشان دادند که نوجوانان سازگار در رابطه با والدین ادراکات مثبت بیشتری نسبت به خود دارند و همچنین نسبت به والدین و ارتباط برقرار کردن و گفتگو با آن‌ها دید مثبت‌تر و ثمربخش‌تری داشتند، در مقابل نوجوانان ناسازگار در تعامل با والدین خود ادراکی منفی را ابراز نمودند [۱۹]. همچنین، یافته‌ها حاکی از آن است که تعارض والد-فرزند و سازگاری اجتماعی نوجوانان [۲۰]، بین روابط والد-فرزند با کیفیت پایین با کاهش سازگاری محیطی نوجوانان [۲۱] و بین فرزندپروری و سازگاری کودک [۱۴] رابطه معناداری وجود دارد.

ایجاد توانمندی‌ها در نوجوانان ناسازگار و بازگرداندن آن‌ها به محیط اجتماعی، تعامل با بزرگسالان و همسالان و شکستن دور باطل کشمکش‌های بین فردی آن‌ها می‌تواند چرخه مشکلات ارتباطی را برطرف نموده و آن‌ها را به جریان رشد و تحول طبیعی برگرداند. لذا، پژوهش حاضر در رابطه با بهبود سازگاری محیطی از اهمیت فراوانی برخوردار است. تعارضات خانوادگی و روابط والد-فرزند به‌عنوان عوامل مؤثر برای مشکلات اجتماعی، روان‌شناختی و عاطفی نوجوانان شناسایی شده‌اند، اما به مکانیسمی که توسط آن‌ها بر سازگاری‌های آینده در نوجوانان تأثیر می‌گذارد توجه نشده است. با اذعان به مطالب بالا و به دلیل این که در زمینه سازگاری محیطی نوجوانان مطالعات کمی وجود دارد، پژوهش حاضر با هدف بررسی مدل علی سازگاری محیطی بر اساس تعارضات خانوادگی با نقش میانجی روابط والد-فرزند انجام شد.

^۱ Family Environmental Survey (FES)

^۲ Moos & Moos

عبارت و ۱۰ خرده مقیاس تشکیل شده است که این خرده مقیاس‌ها، ادراک اشخاص را در مورد ویژگی‌های اجتماعی- محیطی خانواده‌هایشان مورد ارزیابی قرار می‌دهند. در این مقیاس ده عامل در قالب سه مؤلفه ارتباطی، رشد شخصی و حفظ سیستم بررسی می‌شود. اجرای آزمون می‌تواند به صورت فردی یا گروهی انجام شود. پاسخنامه به صورت درست و غلط است. دستورالعمل آن است که به افراد گفته می‌شود، پاسخ درست را زمانی علامت بزنند که آیتم در اکثر مواقع در مورد اعضای خانواده آن‌ها درست باشد. هر زیر مقیاس دارای ۹ سؤال است و هر عبارت با کلمات درست یا نادرست و با نمره صفر و یک مشخص می‌شود. شیوه نمره‌گذاری به صورت دو گزینه، درست (نمره یک) و نادرست (نمره صفر) می‌باشد. کسب نمره بالا در این ابزار به معنای سازگاری محیطی و خانوادگی پایین خواهد بود. سازندگان ابزار در پژوهش خود ضریب همسانی درونی این ابزار را ۰/۷۵ و با روش بازآزمایی ۰/۸۵ اعلام کرده‌اند [۲۳]. در پژوهش کیانی چلمردی و همکاران [۲۴]. برای محاسبه ضریب پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ۰/۸۳ به دست آمد. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۲ بدست آمد.

پرسشنامه سنجش تعارض والدین- نوجوانان^۱

برای اندازه گیری تعارضات نوجوانان در خانواده با والدین از پرسشنامه سنجش تعارض والد- فرزند، که توسط اسدی یونسی و همکاران در سال ۱۳۹۰ با هدف سنجش میزان تعارض‌های بین والدین و نوجوانان ساخته شد، استفاده گردید [۲۵]. فرم والدین این پرسشنامه دارای ۸۹ سؤال و فرم نوجوان دارای ۹۲ سؤال می‌باشد. نمره گذاری پرسش‌ها بر اساس مقیاس لیکرت انجام می‌شود که طی آن برای گزینه تقریباً هرگز، ۱، برای گزینه به ندرت ۲، برای گزینه

گاهی، ۳، برای گزینه اغلب، ۴ و برای گزینه همیشه ۵ در نظر گرفته می‌شود. اسدی یونسی و همکاران ضریب آلفای ۰/۹۶ را برای همسانی درونی بخش فراوانی تعارض و ضریب آلفای ۰/۹۸ برای بخش شدت تعارض را بدست آورده‌اند [۲۵]. در پژوهش خدایی و همکاران ضرایب همسانی درونی ابعاد فراوانی و شدت برای نسخه والد به ترتیب برابر ۰/۸۹ و ۰/۸۷ و برای گروه نوجوان به ترتیب برابر ۰/۹۱ و ۰/۸۹ بدست آمد [۲۶]. ساداتیان و همکاران در پژوهش خود ضرایب همسانی درونی نمره کلی فراوانی تعارض والد نوجوان و شدت تعارض والد نوجوان به ترتیب برابر ۰/۹۷ و ۰/۹۵ گزارش کردند [۲۷]. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ برای فراوانی تعارض و شدت تعارض به ترتیب ۰/۸۸ و ۰/۹۰ بدست آمد.

مقیاس رابطه والد- فرزند^۲

برای اندازه گیری متغیر روابط بین والدین با فرزندان از مقیاس ارزیابی والدین- فرزند فاین، مورلند و شویل^۳، که در سال ۱۹۸۳ تدوین شده است، استفاده شد. این ابزار دارای ۲۴ سؤال می‌باشد که ۳ تاکتیک حل تعارض یعنی استدلال، پرخاشگری کلامی و پرخاشگری جسمانی را می‌سنجد. نمره گذاری ابزار در طیف لیکرت ۷ درجه‌ای (۱=خفیف) تا (۷=شدید) انجام می‌شود. سئوالات ۹، ۱۳ و ۱۴ معکوس نمره گذاری می‌شوند. کسب نمره بالا در این ابزار به معنای روابط مناسب تر بین والد و فرزند خواهد بود [۲۸]. این مقیاس توسط سازندگان آن اعتباریابی و ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۸۹ تا ۰/۹۴ برای زیرمقیاس‌های مربوط به پدر و ضرایب آلفای ۰/۶۱ تا ۰/۹۴ برای زیرمقیاس‌های مربوط به مادر و نیز ضریب آلفای کرونباخ کلی ۰/۹۶ گزارش شده است [۲۸]. در مطالعه محمدعینی و همکاران ضریب آلفای

^۲ Parent-child Relationship Scale (PCRS)

^۳ Fine, Moreland & Schwebel

^۱ Parent-Adolescent Conflict Questionnaire

یافته‌ها

تعداد ۳۱۲ نفر دانش آموز با میانگین سنی ۱۷/۰۵ و انحراف معیار ۰/۸۲ در بازه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال در این مطالعه شرکت داشتند. از میان ۳۱۲ نفر از شرکت کنندگان در پژوهش، ۳۱/۴ درصد (۹۸ نفر) ۱۶ ساله، ۳۲/۱ درصد (۱۰۰ نفر) ۱۷ ساله و ۳۶/۵ درصد (۱۱۴ نفر) ۱۸ ساله، ۵۳/۸ درصد (۱۶۸ نفر) پسر و ۴۶/۲ درصد (۱۴۴ نفر) دختر، ۳۲/۴ درصد (۱۰۱ نفر) رشته انسانی، ۴۳/۹ درصد (۱۳۷ نفر) رشته تجربی و ۲۳/۷ درصد (۷۴ نفر) رشته ریاضی بودند.

کرونباخ برای کل ابزار ۰/۹۴ و زیرمقیاس های آن در دامنه ای بین ۰/۸۳ تا ۰/۸۸ گزارش شده است [۲۹]. در پژوهش حاضر پایایی به روش آلفای کرونباخ تعارض بین والدین و نوجوان، صمیمیت بین والدین و نوجوان و وابستگی بین والدین و نوجوان به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۸۷ و ۰/۸۵ بدست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل مسیر معادلات ساختاری و از طریق نرم افزارهای SPSS-27 و Lisrel-8.8 انجام شد.

جدول ۱. توصیف متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
رابطه شخصی خانواده	۱۳/۶۰	۳/۹۷	۰/۰۸	-۰/۵۰
رشد شخصی خانواده	۲۱/۲۷	۶/۴۱	۰/۰۹	-۰/۵۳
بقای نظام خانواده	۸/۷۸	۳/۰۸	۰/۱۰	-۰/۱۸
نمره کل سازگاری محیطی خانواده	۴۳/۶۴	۱۱/۹۳	۰/۱۶	-۰/۳۳
فراوانی تعارض	۲۰۶/۵۰	۵۳/۵	۰/۷۲	-۰/۳۳
شدت تعارض	۲۰۰/۶۲	۵۳/۷۶	۰/۷۴	-۰/۶۴
تعارض بین والدین و نوجوان	۵۴/۰۵	۸/۰۲	-۰/۵۱	-۰/۱۹
صمیمیت بین والدین و نوجوان	۲۲/۶۱	۵/۰۸	-۰/۸۶	-۰/۷۶
وابستگی بین والدین و نوجوان	۱۷/۰۱	۳/۳۹	-۰/۵۵	-۱/۱۵

متغیرهای سازگاری محیطی، تعارضات خانوادگی و روابط والد-فرزند نرمال بوده و توزیع آن متقارن است. همچنین مقدار کشیدگی آن‌ها نیز در بازه (۲،۲-) قرار دارد؛ این نشان می‌دهد توزیع متغیرهای پژوهش از کشیدگی نرمال برخوردار است.

در جدول ۱، میانگین و انحراف معیار متغیرهای سازگاری محیطی، تعارضات خانوادگی و روابط والد-فرزند نشان داده شده است. با توجه به نتایج بدست آمده مقدار چولگی مشاهده شده برای متغیرهای پژوهش در بازه (۲،۲-) قرار دارد؛ یعنی از لحاظ کجی

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

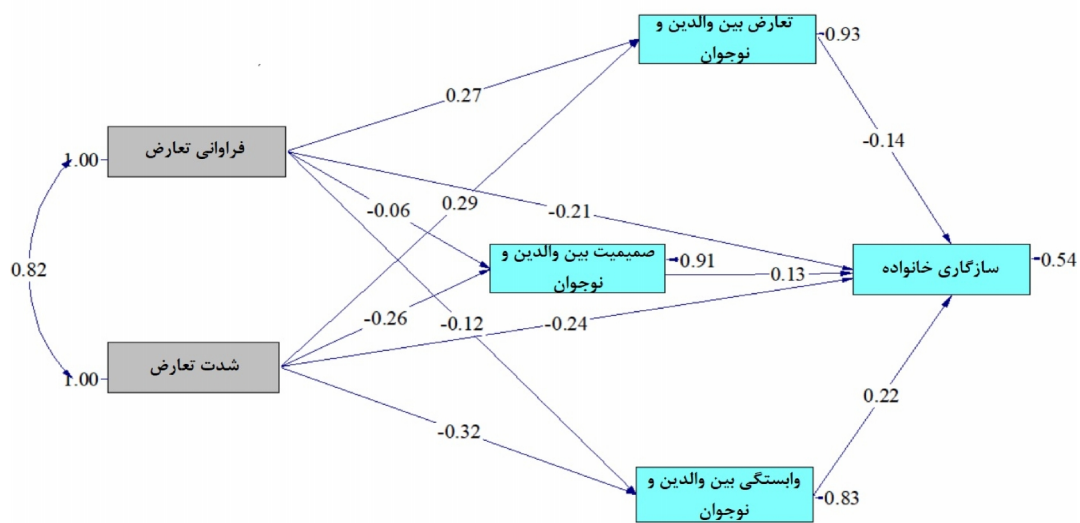
متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- سازگاری محیطی	۱					
۲- فراوانی تعارض	-۰/۵۸**	۱				
۳- شدت تعارض	-۰/۶۰**	۰/۸۲**	۱			
۴- تعارض بین والدین و نوجوان	-۰/۳۸**	۰/۲۳**	۰/۲۶**	۱		
۵- صمیمیت بین والدین و نوجوان	۰/۴۳**	-۰/۲۸**	-۰/۲۹**	-۰/۳۵**	۱	
۶- وابستگی بین والدین و نوجوان	۰/۵۳**	-۰/۳۹**	-۰/۴۱**	-۰/۳۸**	۰/۶۰**	۱

($r = -0.60$; $p < 0.01$) و تعارض بین والدین و نوجوان ($r = -0.38$; $p < 0.01$) در سطح ۹۹ درصد ارتباط منفی

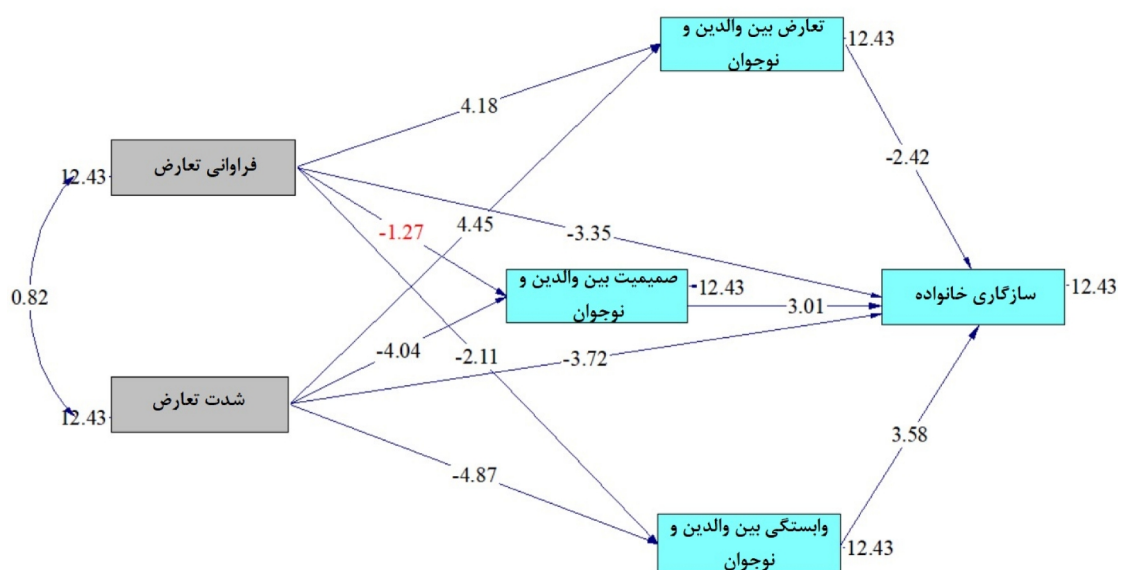
نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد بین سازگاری محیطی با فراوانی تعارض ($r = -0.58$; $p < 0.01$)، شدت فراوانی

سازگاری محیطی، تعارضات خانوادگی و روابط والد-فرزند، ضرایب همبستگی معناداری با متغیر مکنون دارا می‌باشند؛ زیرا میزان p -value کوچکتر از ۰/۰۵ بود. از سوی دیگر مقدار بارهای عاملی تمام گویه‌ها بیشتر از ۰/۳ بود. در ادامه جهت بررسی ارتباط بین تعارضات خانوادگی با سازگاری خانواده با نقش میانجی روابط والد-فرزند از روش مدل سازی معادلات ساختاری استفاده گردید.

و معنی‌دار و با صمیمیت بین والدین و نوجوان ($r=۰/۴۳$; $p<۰/۰۱$) و وابستگی بین والدین و نوجوان ($r=۰/۵۳$; $p<۰/۰۱$) در سطح ۹۹ درصد ارتباط مثبت و معنی‌دار برقرار است. در پژوهش حاضر با استفاده از تحلیل عاملی به بررسی بار عاملی بین متغیرهای آشکار با متغیرهای مکنون پرداخته شد. نتایج تحلیل عاملی متغیرهای سازگاری محیطی، تعارضات خانوادگی و روابط والد-فرزند نشان داد که تمام گویه‌های مرتبط با متغیرهای

نمودار ۱. آزمون مدل تحقیق (حالت استاندارد)

نمودار ۲. آزمون مدل تحقیق (حالت اعداد معنی‌داری)

مربعات خطا برابر (RMSEA) ۰/۰۷۱ می‌باشد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده می‌توان گفت که مدل تحقیق از نظر شاخص‌های معنی‌داری و برازش مورد تأیید است.

بر اساس شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر ۰/۹۱، شاخص برازش هنجار شده (NFI) برابر ۰/۹۱ و شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر ۰/۸۵، نسبت کای اسکوئر بر درجه آزادی برابر ۲/۱۵، شاخص ریشه میانگین

جدول ۳. اثرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش

متغیرها		ضرایب استاندارد	T مقدار	خطای استاندارد	معنی داری	
فراوانی تعارض	←	سازگاری محیطی	-۰/۲۱	۳/۳۵	۰/۰۹۸	P<۰/۰۰۱
فراوانی تعارض	←	تعارض بین والدین و نوجوان	۰/۲۷	۴/۱۸	۰/۰۳۱	P<۰/۰۰۱
فراوانی تعارض	←	صمیمیت بین والدین و نوجوان	-۰/۰۶	۱/۲۷	۰/۲۳۹	P>۰/۰۰۱
فراوانی تعارض	←	وابستگی بین والدین و نوجوان	-۰/۱۲	۲/۱۱	۰/۰۷۳	P<۰/۰۰۱
شدت تعارض	←	سازگاری محیطی	-۰/۲۴	۳/۷۲	۰/۰۸۲	P<۰/۰۰۱
شدت تعارض	←	تعارض بین والدین و نوجوان	۰/۲۹	۴/۴۵	۰/۰۲۷	P<۰/۰۰۱
شدت تعارض	←	صمیمیت بین والدین و نوجوان	-۰/۲۶	۴/۰۴	۰/۰۳۴	P<۰/۰۰۱
شدت تعارض	←	وابستگی بین والدین و نوجوان	-۰/۳۲	۴/۸۷	۰/۰۲۲	P<۰/۰۰۱
تعارض بین والدین و نوجوان	←	سازگاری محیطی	-۰/۱۴	۲/۴۲	۰/۰۵۳	P<۰/۰۰۱
صمیمیت بین والدین و نوجوان	←	سازگاری محیطی	۰/۱۳	۲/۳۵	۰/۰۶۱	P<۰/۰۰۱
وابستگی بین والدین و نوجوان	←	سازگاری محیطی	۰/۲۲	۳/۵۸	۰/۰۳۵	P<۰/۰۰۱

سوبل و برای تعیین شدت اثر غیرمستقیم از طریق میانجی از آماره‌ای به نام VAF^1 استفاده شده است که نتایج آن در جدول ۴ ارائه گردیده است.

¹ Variance Accounted for

با توجه به جدول ۳ اثر مستقیم متغیرهای فراوانی تعارض، شدت تعارض و روابط والد-فرزند بر سازگاری محیطی در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار می‌باشد. جهت بررسی اثر غیرمستقیم فراوانی تعارض، شدت تعارض بر سازگاری محیطی با میانجی‌گری روابط والد-فرزند از آزمون تست

جدول ۴. نتایج تحلیل اثرات غیرمستقیم

فرضیه پژوهش		T-sobel	ضریب مسیر استاندارد	آماره VAF	نتیجه آزمون	
فراوانی تعارض	← تعارض بین والدین و نوجوان	← سازگاری محیطی	۳/۳۴۳	۰/۰۳۸	۰/۱۵۳	معنی‌دار
تعارض	← صمیمیت بین والدین و نوجوان	← سازگاری محیطی	-۰/۳۵۶	-	-	-
	← وابستگی بین والدین و نوجوان		۲/۲۱۱	۰/۰۱۷	۰/۱۱۲	معنی‌دار
شدت تعارض	← تعارض بین والدین و نوجوان	← سازگاری محیطی	۳/۷۳۱	۰/۰۴۱	۰/۱۴۵	معنی‌دار
	← صمیمیت بین والدین و نوجوان		۲/۸۰۳	۰/۰۳۴	۰/۱۲۳	معنی‌دار
	← وابستگی بین والدین و نوجوان		۶/۷۲۹	۰/۰۷۰	۰/۲۲۷	معنی‌دار

با توجه به مدل ساختاری پژوهش در حالت ضرایب معناداری مشاهده می‌شود میزان آماره تی غیرمستقیم (تی سوبل) بین متغیرهای بالا که خارج از بازه (۱/۹۶ & ۱/۹۶-) است؛ لذا اثر غیر مستقیم تعارضات خانوادگی بر سازگاری محیطی پذیرفته می‌شود. بنابراین تعارضات خانوادگی علاوه بر اثر مستقیم، به طور غیر مستقیم و از طریق روابط والدین و نوجوان نیز بر سازگاری محیطی تاثیر می‌گذارند. با توجه به میزان به دست آمده برای آماره VAF مشاهده می‌شود که ۱۵/۳ درصد تأثیر فراوانی تعارض و ۱۴/۵ درصد تأثیر شدت تعارض بر سازگاری محیطی از طریق تعارض بین والدین و نوجوان، ۱۲/۳ درصد تأثیر شدت تعارض بر سازگاری محیطی از طریق صمیمیت بین والدین و نوجوان، ۱۱/۲ درصد تأثیر فراوانی تعارض و ۲۲/۷ درصد تأثیر شدت تعارض بر سازگاری محیطی از طریق وابستگی بین والدین و نوجوان می‌تواند تبیین گردد.

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر، بررسی مدل علی سازگاری محیطی بر اساس تعارضات خانوادگی با نقش میانجی روابط والد- فرزند بود. نتایج پژوهش نشان داد که تعارضات خانوادگی اثر منفی و معناداری بر سازگاری محیطی نوجوانان داشت. نتایج به دست آمده با یافته‌های پژوهش دنگ و همکاران [۱۱] و اسپینوزا و همکاران [۱۲] مبنی بر اینکه محیط خانوادگی بر سازگاری نوجوانان اثر معناداری دارد، یافته مستروردوروس و همکاران [۱۳]، که نشان دادند تعارض بین والدین بر سازگاری اجتماعی و هیجانی نوجوانان موثر است، یافته وان‌دیجک و همکاران [۱۴] مبنی بر اینکه بین تعارض بین والدین و سازگاری کودک همبستگی معناداری وجود دارد و یافته یومنا [۱۵] که نشان داد طلاق والدین می‌تواند رشد ذهنی فرزند و سازگاری او با محیط را تحت تأثیر قرار دهد، همسو است. مجموعه این مطالعات بر

اهمیت کاهش تعارضات خانوادگی و تقویت کیفیت روابط والد- فرزند به‌عنوان راهبرد اثرگذار در بهبود سازگاری روانی-اجتماعی نوجوانان تأکید می‌کنند. در تبیین این یافته می‌توان گفت که والدین نخستین الگوی فرزند در یادگیری همه رفتارها مانند تعامل با محیط هستند. بنابراین، والدینی که نمی‌توانند به‌طور سازنده هیجان‌های خویش را مدیریت کنند، به‌طور تکانشی رفتار نموده، الگوهای بی‌ثباتی هیجانی را بروز می‌دهند و این رفتارها را به فرزند خویش نیز آموزش می‌دهند. لذا، فرزند آن‌ها در مقابله با شرایط اجتماعی از گنجینه رفتاری غنی و مطلوب برخوردار نبوده و بر طبق آنچه آموخته، نمی‌تواند در مقابل اقتضای محیطی، تقاضاها و تکانه‌های خویش را به تأخیر اندازد و در برابر خطاهای خویش سایرین را مقصر می‌پندارد [۳۱،۳۰]. مشکل و ناسازگاری در تعامل با والدینی که خود مشکلاتی در تنظیم هیجان دارند، باعث می‌شود که در هنگام شکست، از فرزند خویش حمایت عاطفی لازم نکنند و از سرزنش، تنبیه و طرد بهره جویند که با تقویت احساس طرد و حقارت در فرزند، موجب بسیاری از مشکلات رفتاری و سازگاری در او می‌شوند [۳۲]. فرزندانی که به‌طور مداوم در معرض استرس ناشی از تعارضات میان والدین هستند نمی‌توانند انرژی و شرایط روانی مطلوبی برای پرورش مهارت‌های موردنیاز برای سازگاری اجتماعی داشته باشند [۳۴،۳۳]. تعارضات مزمن والدین علاوه بر انگیزتگی مستقیم عاطفی و فیزیکی، بر رویکردهای شناختی مانند تهدید و سرزنش فرزندان نقش داشته که می‌تواند باعث استرس در کودکان شود و مشکلات بالقوه در سازگاری آن‌ها را توضیح دهد [۳۵]. به نظر می‌رسد فرزندان تحت تأثیر ناراحتی روانی والدین خود قرار می‌گیرند و استرس روان‌شناختی ناشی از تعارض والدین می‌تواند باعث نقص در فرزندپروری شود، لذا، استرس والدین با استرس و سرزنش در فرزندان همراه است [۳۶]. فرزند خانواده گاهی به دلیل جدایی

والدین خجالت می کشد، احساس حقارت یا کناره گیری از محیط، تردید و حتی دشواری در بیان آنچه واقعاً احساس یا فکر می کند، دارد و تمایلی به درخواست کمک از دیگران ندارد. در این شرایط، سازگاری با دوستان یا محیط برای او دشوار می شود و کمتر قادر به نشان دادن احساسات خود است [۱۵]. بنابراین، روابط نامطلوب میان والدین، فضای ناامنی برای پرورش نوجوان ایجاد نموده و در چنین شرایط نامطلوب خانوادگی، نوجوان فرصتی برای رفتار سازگارانه نخواهد داشت و والدین با استبداد زیاد موجب کاهش سازگاری او می شوند. والدین و خانواده متعارض، به علت وجود مشکلات گوناگونی که در رابطه با همسر و اعضای خانواده خود دارند، تحت فشار هستند و ایجاد چنین جو غیرصمیمانه و متشنجی در کنار ناتوانی در برقراری ارتباط با سایرین، موجب تیره شدن روابط با نوجوان شده و با طرد، تحقیر و کتک همراه است. لذا، چنین شرایطی نمی تواند موجب پرورش نوجوانی با سازگاری محیطی شود.

نتایج پژوهش حاکی از آن بود که صمیمیت و وابستگی بین والدین و نوجوان اثر مثبت و معناداری بر سازگاری محیطی و تعارض بین والدین و نوجوان اثر منفی و معناداری بر سازگاری محیطی داشت. این نتایج با یافته های پژوهش هاشمی و همکاران [۱۹] که نشان دادند نوجوانان سازگار در رابطه با والدین ادراکات مثبت بیشتری نسبت به خود دارند و نسبت به والدین و ارتباط برقرار کردن و گفتگو با آنها دید مثبت تر و ثمربخش تری داشتند، یافته دهقان و همکاران [۲۰] مبنی بر اینکه تعارض والد- فرزند و سازگاری اجتماعی نوجوانان ارتباط معناداری دارند، یافته وانگ و همکاران [۲۱] که نشان دادند بین روابط والد- فرزند با کیفیت پایین با کاهش سازگاری محیطی نوجوانان رابطه معناداری وجود دارد و نتایج پژوهش وان دیجک و همکاران [۱۴] که نشان دادند فرزندپروری بر سازگاری کودک نقش موثری دارد،

همسو است. این شواهد نشان می دهد که تعاملات مثبت، حمایت هیجانی والدین و سبک های فرزندپروری مؤثر می توانند آثار منفی تعارضات بین والدین و فرزندان را به طور قابل توجهی کاهش دهند و مسیر رشد و سازگاری مطلوب را تقویت کنند. در تبیین این یافته می توان گفت که والدینی که آشکارا در محیطی گرم انتظارات خویش را در مورد رفتار مطلوب به نوجوانان خود بیان می نمایند، مسئولیت و رفتار اجتماعی صحیح را در آنها تقویت می کنند. در همین راستا، آن چیزی که نوجوانان از رفتار والدین خویش درک می کنند، نیز نقش مهمی در واکنش های آنان دارد. ادراک فرزندان با ادراک والدین از رفتار خویش می تواند کاملاً ناسازگار باشد. برای نمونه، ممکن است نوجوان والدین خویش را طردکننده یا انتقادگر درک نماید، ولی والدین رفتارهای خویش را حمایت گر و سازنده شرح دهند که این تفاوت ادراک ممکن است پیامدهای رفتاری منفی در نوجوانان ایجاد نموده و در ناسازگاری های نوجوان نقش داشته باشد [۱۹]. این احتمال وجود دارد که نگرش های سلطه گرانه به همراه مفاهیمی مانند اطاعت، احترام به مرجع قدرت و سخت گیری و کنترل گری توسط والدین موجب گردد که نوجوانان روابط با والدین خویش را به صورت منفی ادراک کنند و در روابطشان با والدین دچار چالش شوند که این امر می تواند در مسائل مربوط به سازگاری نوجوان تأثیرگذار باشد [۳۷]. روابط مستحکم بین والدین و فرزندان معمولاً موجب ارتقای ثبات عاطفی و سازگاری در بلوغ می شود، درحالی که روابط ضعیف ممکن است منجر به ناامنی و ناسازگاری در میان فرزندان شود. درواقع، روابط صمیمانه و گرم والدین به حمایت و محافظت از رشد روانی اجتماعی فرزندان کمک می کند [۳۸]. ازسویی، تعارض میان والدین و فرزندان به عنوان یک نشانه برای کیفیت فرزندپروری در نظر گرفته می شود و میزان همکاری والدین در فرزندپروری و احترام و حمایت از یکدیگر، می تواند عامل مهمی باشد.

درواقع، رفتاری که فرزند دریافت می کند یا مواردی که در منزل می بیند و احساس می کند، می تواند تأثیر بسیار زیادی بر سازگاری او در محیط داشته باشد [۳۹]. هنگامی که در ارتباطات میان فرزندان و والدین صمیمیتی نباشد و والدین تنها رفتارهای نادرست فرزندان خویش را به آن ها تذکر می دهند، روابط میان فرزندان و والدین به شکل غیرصمیمانه و خشک بوده، اختلاف بین اعضای خانواده افزایش یافته و این تعارضات موجب می شود فرزندان نه تنها در خانواده بلکه در محیط اجتماعی نیز توانایی سازگاری نداشته و به انزوای پناه برند. بنابراین، زمانی که نوجوان نتواند آزادانه نگرانی ها و احساسات خویش را بدون احساس ترس یا طرد شدن با والدین خود بیان کند، دچار ناهنجاری رفتاری می شود که این ناهنجاری ها در شرایط اجتماعی، تجربه های فردی و روابط غیرصمیمی بین والدین و اعضای خانواده، از عوامل مهم ایجاد رفتار ناسازگارانه است.

همچنین، یافته های پژوهش نشان داد که تعارضات خانوادگی با میانجی گری روابط والد-فرزندی بر سازگاری محیطی نوجوانان اثر داشت. در تبیین این یافته می توان گفت که تعارض خانوادگی باعث می شود که نوجوان دچار طرد عاطفی و ادراک ناکارآمدی شود. این نوجوانان در تعامل با والدین خود، حس مثبتی نسبت به خویش نداشته و همواره با سایرین مقایسه می شوند، همیشه باعث ناامیدی والدین بوده و نمی توانند رضایت آنان را جلب نمایند [۴۰]. در خانواده های دچار تعارض، عملکرد زوجین به گونه ای است که فرزندان با الگوبرداری از آن ها، بدکار کردی های عاطفی و رفتاری را تکرار نموده یا با فاصله گرفتن از تکرار آن ها، تعارض های درونی همچون احساس خلأ و از دست دادن الگویابی مطلوب را تجربه می کنند. فرزندان خانواده های دچار تعارض، به جای آنکه خانواده را پناهی امن و سرشار از آرامش برای خود بدانند، آن را مؤلفه فشار و آشفتگی تلقی می کنند و والدین نمی توانند فضای غنی را برای رشد

روحي و امنيت عاطفي کودکان فراهم آورند [۴۱]. در حقيقت، در فضاي متعارض خانوادگي، حيطه هاي رفتاري و فكري پدر و مادر به علاوه خطاهاي ارتباطي آن ها، فضاي متشنجي را براي فرزندان ايجاد مي کند که انتقال و تجربه هيجان هاي مثبت به ندرت اتفاق مي افتد. لذا، نوجوانان به دليل محروم شدن از الگوهاي مطلوب اخلاقي و رفتاري، دچار آشفتگي هاي روحي گوناگوني خواهند شد [۴۲]. در اين خانواده ها، فرزندان از گفت و گو با والدین خویش احساس اضطراب و تنش می کنند و ترجیح می دهند از گفت و گو با والدین خویش اجتناب نمایند، زیرا هم برایشان تنش زا است و هم بدون نتیجه خواهد بود [۴۳]. لذا، احتمالاً تعارضات خانوادگی بتواند از طریق اختلال در رابطه والد-فرزند بر سازگاری او اثر گذار باشد. در خانواده هایی که روابط میان والدین و فرزندان خوب است، حتی باوجود تعارضات والدین، شرایط برای فرزندان مطلوب خواهد بود و فرزندان مشکلات سازگاری بیشتری را تحمل می کنند. درواقع، سازگاری مطلوب فرزندان با سطوح بالاتر حمایت و محبت خانواده و والدین در ارتباط است [۴۳]. بندورا^۱ بیان نمود که مراقبان و والدین نقش مهمی در مدیریت شرایط استرس زا برای فرزندان خویش دارند و با راهنمایی، حمایت و خلق مدل های انطباقی زندگی در توسعه ارزش ها و استانداردها و ایجاد اعتماد به نفس در آن ها یاری می رسانند [۴۴]. در خانواده متعارض، اگر رابطه والد-فرزندی استحکام مطلوبی داشته باشد، فرزندان آسیب های کمتری می بینند؛ اما در تعارض خانوادگی، در حیطه والدگری نیز چالش های زیادی ایجاد خواهد شد، لذا، رابطه والد-فرزندی ناسالم، موجب افزایش وخامت شرایط روحي فرزندان و مشکلات سازگاري با محيط می شود. نوجواني که دلبستگي به تري با خانواده و والدین

^۱ Bandura

خویش داشته باشد، مهارت‌های سازگاری و اجتماعی بالاتری خواهد داشت.

این پژوهش دارای محدودیت‌هایی است، ازجمله، جامعه آماری این پژوهش تنها شامل نوجوانان است که در تعمیم نتایج به سایر سنین باید با احتیاط عمل نمود. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده سوابق اختلالات رفتاری نوجوانان و والدین نیز بررسی شود.

نتیجه‌گیری

به‌طور کلی، یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که تعارضات خانوادگی و روابط والد-فرزند اثر معناداری بر سازگاری محیطی نوجوانان داشتند و نقش میانجی روابط والد-فرزندی در تعارضات خانوادگی با سازگاری محیطی تایید شد. با توجه به نتایج این

مطالعه، پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزی‌های کلان آموزشی و سیاست‌گذاری‌های فرهنگی بر محور ارتقای کیفیت تعاملات درون خانواده و ایجاد محیط‌های حمایتی در مدارس متمرکز شوند، به‌گونه‌ای که بسترهای لازم برای تقویت احساس امنیت روانی و اجتماعی در نوجوانان فراهم آید. این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول با عنوان «تدوین مدل علی تعارضات خانوادگی بر سازگاری محیطی و گرایش به خشونت با نقش میانجی‌گر روابط والد-فرزند در نوجوانان» در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران می‌باشد.

References

- 1- Beirão D, Monte H, Amaral M, Longras A, Matos C, Villas-Boas F. Depression in adolescence: a review. *Middle East Curr Psychiatry*. 2020; 27(1):59-50.
- 2- Mash EJ, Wolfe DA. *Abnormal child psychology*, 7th edition. ebook: cengage brain. 2018:170-152.
- 3- García-Fernández CM, Moreno-Moya M, Ortega-Ruiz R, Romera EM. Adolescent involvement in cybergossip: Influence on social adjustment, bullying and cyberbullying. *Middle East Curr Psychiatry*. 2022; 25:e6.
- 4- Sari DP, Syahniar S, Karneli Y. The level of social adjustment of students to the school environment in preventing brawls. *International Journal of Applied Counseling and Social Sciences* [Internet]. 2020 [cited 2025 Sep 25]. Available from: https://www.researchgate.net/publication/356873066_The_level_of_social_adjustment_of_students_to_the_school_environment_in_preventing_brawls
- 5- Zhang Y, Kang C, Yang H, Yang M, Wei S, Wang Y, et al. Gene-environment interactions between CREB1 and childhood maltreatment on aggression among male Chinese adolescents. *Sci Rep*. 2022; 12(1):1326.
- 6- Pan Y, Yang Z, Han X, Qi S. Family functioning and mental health among secondary vocational students during the COVID-19 epidemic: A moderated mediation model. *Pers Individ Dif*. 2021; 171:110490.
- 7- Susanto T, Gunawan J. Family structure and function in relation to adolescent reproductive health in developing countries: A scoping review. *Int J Nurs Pract*. 2023; 29(1):e13004.
- 8- Tasew AS, Getahun KK. Marital conflict among couples: The case of Durbete town, Amhara Region, Ethiopia. *Cogent Psychol*. 2021; 8(1):1903127.
- 9- Darbani SA, Parsakia K. The effectiveness of strength-based counseling on the self-esteem of marital conflicted women. *Psychol Women J*. 2022; 3(1):55-46.
- 10- Li C, Jiang S, Fan X, Zhang Q. Exploring the impact of marital relationship on the mental health of children: Does parent-child relationship matter?. *J Health Psychol*. 2020; 25(10-11):1669-80.
- 11- Deng Y, Li H. Parental conflict and adolescents' socially adverse emotions: The mediating role of family functioning. *Front Psychol*. 2024; 15:1387698.

- 12-Espinoza L, Zhang Y, Wei C. Examining the association of family environment and emotional/behavioral problems in parental anxiety and adolescent internet addiction. *J Child Fam Stud*. 2023; 32(7):2050-2035.
- 13- Mastrotheodoros S, Klimstra TA, Deković M, Meeus W, van der Graaff J. Parent-adolescent conflict across adolescence: Trajectories of informant discrepancies and associations with personality types. *J Youth Adolesc*. 2019; 49(1):135-119.
- 14- Van Dijk R, Van Der Valk IE, Deković M, Branje S. A Meta-analysis on interparental conflict, parenting, and child adjustment in divorced families: Examining mediation using meta-analytic structural equation models. *Clin Psychol Rev*. 2020; 79:101861.
- 15- Yumenah Y. The Effect of parent direction on adolescent adjustment. *Eur J Spec Educ Res*. 2020; 6(3):159-149.
- 16- Lorence B, Hidalgo V, Pérez-Padilla J, Menéndez S. The role of parenting styles on behavior problem profiles of adolescents. *Int J Environ Res Public Health*. 2019; 16(15):2767.
- 17- Kandjani S, Shafiee S, Vatankhah S, Farvareshi PD. Socioeconomic status, personality traits, coping styles, and mental health of the parents of children with autism spectrum disorder. *Q J Fam Res*. 2020; 17(3):89-104. [Full text in Persian]
- 18- Lakhdar MP, Rozi S, Peerwani G, Nathwan AA. Effect of parent-child relationship on physical aggression among adolescents: Global school-based student health survey. *Health Psychol Open*. 2020; 7(2):2055102920954715.
- 19- Hashemi S, Amanollahi Z, Nouri T. Phenomenological analysis of the lived experiences of adaptive and maladapted adolescents from the perception of the parent-child relationship. *Q Appl Psychol*. 2023; (17)1:79-61. [Full text in Persian]
- 20- Dehghan M, Rasooli A. The role of parent-child conflict and attributional styles in prediction of social adjustment in adolescent girls. *Q J Health Breeze*. 2016; 4(3): 27-21. [Full text in Persian]
- 21-Wang W, Chen S, Wang S, Shan G, Li Y. Parental burnout and adolescents' development: Family environment, academic performance, and social adaptation. *Int J Environ Res Public Health*. 2023; 20(4):2774.
- 22- Hooman, HA. Structural Equation Modeling With LISREL Application. 8th edition. Tehran: SAMT. 2021: 108-85. [Full text in Persian]
- 23- Moos RH, Moos BS. Family environment scale. 1st edition. In *Handbook of measurements for marriage and family therapy*. 2013:82-86.
- 24- Kiani Chelmardi A, Honarmand Ghojebegloo P, Khakdal S, Zardi Geigloo B. Investigating psychometric characteristics of the brief family relationship scale and its correlation with suicide in high school students. *Fam Couns Psychother*. 2018; 8(1):164-147. [Full text in Persian]
- 25- Asadi Younesi M.R, Mazaheri M.A, Shahidi SH, Tahmasian K, Fayazbakhsh M.R. Construction and Validation of a Parent-Adolescent Conflict Questionnaire (Adolescent's Form). *J Fam Res*. 2012; 8(12):70-47. [Full text in Persian]
- 26- Khodaei A, Zare H, Alipour A, Shokri O. The effectiveness of attributional retraining program based on Crick & Dodge's social information processing model on conflict solution style, optimism and reducing of parent-adolescent conflict among mothers. *J Fam Psychol*. 2021; 2(2):27-38. [Full text in Persian]
- 27- Sadatian SM, Shokri O, Pourshahriar H. The relationship between parent-adolescent conflict and academic adjustment among adolescents: the mediating role of conflict resolution strategies. *J Dev Psychol Iran Psychol*. 2020; 16(64):400-387. [Full text in Persian]
- 28- Fine MA, Moreland JR, Schwebel AI. Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Dev Psychol*. 1983; 19(5):713-703.
- 29- Mohammad Eini Z, Sadeghi J, Dortaj F, Homayoni A. Modeling the structural relationships of conflicts between parents and students with aggression: the mediating role of moral disengagement. *Q J Child Ment Health*. 2020; 7(2):54-41. [Full text in Persian]
- 30- Ayoublo Z, Arvin S. The role of prejudice, resilience and behavioral activation/inhibition systems (BAS/BIS) in predicting impulsive behavior in fathers with a history of physical violence against children. *Rooyesh-e-Ravanshenasi J*. 2021; 9(11):120-111. [Full text in Persian]

- 31- Barkley RA. Attention-deficit hyperactivity disorder. New York: Guilford Press; 2003.
- 32- Gowdini R, Pourmohamdreza-Tajrishi M, Tahmasebi S, Biglarian A. Effect of emotion management training to mothers on the behavioral problems of offspring: Parents' view. Arch Rehabil. 2017; 18(1):24-13. [Full text in Persian]
- 33- Cummings EM, Davies PT. Effects of marital conflict on children: Recent advances and emerging themes in process-oriented research. J Child Psychol Psychiatry. 2002; 43(1):63-31.
- 34- Rowshani S, Bastani S, Naeeni NG. The consequences of disruption in women's sense of tranquility in marital life. Islam J Women Fam. 2020; 8(2):72-47. [Full text in Persian]
- 35- Fosco GM, Feinberg ME. Cascading effects of interparental conflict in adolescence: Linking threat appraisals, self-efficacy, and adjustment. Dev Psychopathol. 2015; 27(1):252-239.
- 36- Roustit C, Campoy E, Chaix B, Chauvin P. Exploring mediating factors in the association between parental psychological distress and psychosocial maladjustment in adolescence. Eur Child Adolesc Psychiatry. 2010; 19:604-597.
- 37- Armour JA, Joussemet M, Mageau GA, Varin R. Perceived parenting and borderline personality features during adolescence. Child Psychiatry Hum Dev. 2023; 54(4):938-927
- 38- Liu QX, Fang XY, Zhou ZK, Zhang JT, Deng LY. Perceived parent-adolescent relationship, perceived parental online behaviors and pathological internet use among adolescents: Gender-specific differences. PloS one. 2013; 8(9):e75642.
- 39- Lamela D, Figueiredo B, Bastos A, Feinberg M. Typologies of post-divorce coparenting and parental well-being, parenting quality and children's psychological adjustment. Child Psychiatry Hum Dev. 2016; 47:728-716.
- 40- Korelitz KE, Garber J. Congruence of parents' and children's perceptions of parenting: A meta-analysis. J Youth Adolesc. 2016; 45:1995-1973.
- 41- Yárnoz-Yaben S, Garmendia A. Parental divorce and emerging adults' subjective well-being: The role of "carrying messages". J Child Fam Stud. 2016; 25:646-638.
- 42- Hashemi L, Homayuni H. Emotional divorce: Child's well-being. J Divorce Remarriage. 2017; 58(8):644-631.
- 43- Okour AM, Hijazi HH. Domestic violence and family dysfunction as risk factor for violent behavior among university students in North Jordan. J Fam Violence. 2009; 24: 366-361.
- 44- Bandiera FC, Richardson AK, Lee DJ, He JP, Merikangas KR. Secondhand smoke exposure and mental health among children and adolescents. Arch Pediatr Adolesc Med. 2011; 165(4): 338-332.